
Educació de qui, amb què i per a què

Partim d'una petició de principi: la de convenir que el perquè de l'educació és una cosa fora de dubte —tret només d'alguna excepció històrica aberrant, com va ser en el seu moment, posem per cas, la dels khmer rojos. Prescindir de l'educació no fóra, al capdavant, sinó una de tantes possibilitats d'exercir el suïcidi col·lectiu. I no cal dar-hi més tómb.

El problema comença tanmateix a plantejar-se quan ens demanem per l'educació de qui. El tema, llavors, es torna ja més espinós. Perquè no sempre ha estat clar que aquest qui hagués de comprendre el conjunt de la població. Ans més aviat al contrari. Al llarg dels temps, s'han vist exclosos de l'educació —almenys de la global, no de la destinada a l'ensinistrament en determinades tècniques manuals— els esclaus, les classes subalternes, els marginats per una o altra raó, etc. Fins que el mateix curs de la història, amb tots els trasbalsos i capgiraments, ha dut a una situació, segons com, diametralment oposada —l'actual—, en què cada cop més veus crítiques qüestionen l'exercici de falsa igualtat consistent a voler escolaritzar tothom, no ja sols en contra de les disposicions personals de segons qui, sinó fins i tot de vegades a desgrat de les nul·les aptituds de segons qui altre, amb el menyscapte que d'això es deriva —sobretot en la franja escolar compresa entre els 14 i els 16 anys— per als qui sí que personalment volen, i intel·lectualment poden, beneficiar-se de l'educació pertinent.

En qualsevol cas, però, a hores d'ara —i això és un gran què històric— tot fill de veí, dins l'anomenat primer món, té dret a rebre educació a càrrec de l'Estat amb independència de quin sigui el seu estatus social, confessió o ètnia.

No tant, però, amb independència de quina sigui la seva llengua. A Catalunya, val a dir, la prioritat de la del país, en l'àmbit si més no de l'educació primària, sembla ser teòricament un fet. Però aquest és un dret sistemàticament menystingut per

Estats ben pròxims, i molt més «primermundistes», com ara França, on tota l'educació —i, de retruc, tot el que no sigui expansió lingüística de caire emotiu en l'àmbit de la privacitat més estricta— s'ha de fer obligatòriament en la langue de la République. (Els genocidis, ja se sap, no es tracta de presentar-los fatxendosament com a tals —que és com ho van fer aquella trepa d'animalots coneguts amb el nom de nazis i, a imitació d'ells, en aquests nostres topants, la dels franquistes—, sinó que cal consumir-los, a la manera dels jacobins de fa dos-cents anys i d'ara mateix, en nom de valors sublims com ara la liberté, l'égalité i la fraternité).

El moll de la qüestió que ens ocupa està, tanmateix, en l'amb què es procedeix a impartir la tal educació. Entenent, per aquest amb què, no pas els mitjans materials ni les infraestructures disponibles o desitjables —tot i com són també d'importants—, sinó sobretot i primordialment els continguts escollits com a teca pròpiament constitutiva de l'educació corresponent. No és tant, doncs, una qüestió d'instruments com de substàncies.

Així, per exemple, si definíem l'educació com l'ensinistrament en l'aprenentatge d'uns coneixements i d'unes normes de comportament tan inútils a curt termini —ja és sabut que l'escola no pot ser sinó un model a escala del món exterior— com sobretot útils i aplicables a més o menys llarg termini i davant situacions sovint imprevisibles —ja un pic fora de la cleda escolar i enmig de l'àmplia i contradictòria realitat—, llavors és que podríem entrar de ple en la discussió del problema i, doncs, començar a debatre estratègies de continguts aparentment inútils però que, a la llarga, acaben evidenciant-se com a extraordinàriament operatius. Sovint no pas per si mateixos, és clar. Però sí, indirectament, pels hàbits de raonament, o d'emmagatzematge i de processament de dades, que aquests continguts difosos a l'escola han permès de desenvolupar, i que tan eficaços es poden demostrar a l'hora de reconvertir-los en pràctica operativa amb motiu de qualsevol avinentesa, per nova o singular que pugui ser, en l'àmbit col·lectiu com en l'individual.

Atès això, és lògic, doncs, que la polèmica s'estableixi a l'entorn de quina mena d'«inutilitats» són més adequades per a ser objecte d'ensenyament amb vista a l'obtenció de segons quines aplicabilitats futures. I arribats em aquest punt és que la dimensió inequívocament estratègica de l'amb què es tenyeix d'inevitable finalisme i es concreta, doncs, en en el per a què de rigor en aquests casos, fins a conjuminar-se ambdues qüestions en un tot indestriable.

En l'actual conjuntura, la d'aquesta primavera-estiu del 2000, i per una galdosa paradoxa de la història, qui sembla tenir resposta més prestament parada a tot aquest entrellat és la dreta majoritària que, a força aquest cop no de les armes sinó de les urnes, torna a regir los destinos de la nació. Una dreta que, mentre cova i recova el decreto de Humanidades, té claríssim —San Millán de la Cogolla i la Real Academia de la Historia mediantes— que l'amb què de l'educació s'ha de nodrir de continguts inexpugnablement canonitzats com a espanyols, amb la mirada posada en un per a què traduït en ciutadans uniformats en, i segons, la concepció castellana i castellanista d'Espanya.

En definitiva, inutilitat per inutilitat, els manaiés de torn tenen ben gola avall que, arreu de les Espanyes, sempre és molt millor educar a còpia d'exalçar el paper

reunificador dels Reyes Católicos o les excelsituds de la prosa cervantina, que no pas ponderant el caràcter confederal de la Corona abans del 1714 o les subtiletes de la lírica ausiasmarquiana. Ja que així —importa encara repetir-ho?— sempre hi ha més possibilitats que la ciutadania educada en uns tals valors actüi, a la pràctica, i per apuntar un de tants exemples possibles, votant aquells partits que tenen tant de nacionales com, significativament, de gens nacionalistas.

Mentrestant, aquí, la gent d'esquerres —en la mesura que encara n'hi hagi— i la que s'autoanomena nacionalista (?) no paren de fer-se cabdells sobre per a què serveix això de la història i de la literatura i sobre quina necessitat hi ha —plans d'estudi canten— que siguin matèria d'estudi absolutament prioritària durant el batxillerat.

«Els Marges»